Należytość pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VIII. Nr 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

WYDAWANY Z FUNDUSZÓW NAUCZYCIELSTWA OKRĘGU.

Kraków, dnia 20 kwietnia 1929 r.

TREŚĆ:

73.

Rozporządzenie [1]) Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych

z dnia 7 stycznia 1929 r.

w sprawie egzaminu specjalnego, którego złożenie z wynikiem pomyślnym może uprawniać do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej.

Na podstawie ustępów przedostatniego i ostatniego art. 49 ustawy z dnia 23 maja 1924 r o powszechnym obowiązku wojskowym, której tekst

[1]) Ogłoszone w Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 215.

jednolity ogłoszony został w załączniku do obwieszczenia Ministerstwa Spraw Wojskowych z dnia 8 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 458) zarządza się co następuje:

§ 1. Program, zakres wymagań i sposób składania egzaminu specjalnego, odpowiadającego co najmniej 6 klasom państwowej szkoły ogólnokształcącej, a uprawniającego do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej zawiera dołączony regulamin i program egzaminu.

§ 1. Osoby ze świadectwem egzaminu specjalnego, podlegające obowiązkowi odbycia czynnej służby wojskowej, będą mogły odbyć skróconą czynną służbę wojskową tylko w tym wypadku, jeśli zarządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w myśl art. 49 ustęp przedostatni ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. z r. 1928 Nr. 46, poz. 458), takie osoby do skróconej służby powoła.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Świtalski.*

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski.*

Załącznik I do rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 7 stycznia 1929 r. (poz. 215).

REGULAMIN

egzaminu specjalnego, którego złożenie z wynikiem pomyślnym może uprawniać do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej.

§ 1.

Egzamin specjalny ma wykazać, czy kandydat osiągnął stopień wykształcenia i rozwoju umysłowego, odpowiadający ukończeniu co najmniej 6 klas państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej.

§ 2.

Komisje egzaminacyjne ustanawia kurator okręgu szkolnego w potrzebnej liczbie przy oznaczonych przez niego gimnazjach państwowych, podając do publicznej wiadomości miejsce urzędowania komisyj, terminy egzaminu oraz terminy składania podań o dopuszczenie do niego.

Egzaminy odbywają się co najmniej dwa razy do roku.

Przewodniczącego i członków komisji powołuje kurator z pośród dyrektorów i nauczycieli gimnazjów państwowych na okres lat trzech, a w razie wakansu na resztę trzyletniego okresu.

W egzaminie mogą brać udział delegaci Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i kuratorjum okręgu szkolnego. Delegaci obecni na egzaminach nie biorą udziału w głosowaniu.

§ 3.

Kandydat, pragnący przystąpić do zdawania egzaminu specjalnego zwraca się z podaniem o dopuszczenie do egzaminu do jednej z komisyj egzaminacyjnych na terenie tego okręgu szkolnego, w którym zamieszkuje lub w którym uczęszczał ostatnio do szkoły.

W podaniu należy zaznaczyć, z którego z trzech języków obcych nowożytnych: francuskiego, angielskiego lub niemieckiego kandydat życzy sobie być egzaminowany.

Do podania należy dołączyć:

1) metrykę urodzenia,
2) życiorys własnoręcznie napisany z dokładnem wskazaniem, gdzie kandydat się uczył, gdzie, kiedy i jakie składał egzaminy, oraz jak przygotowywał się do egzaminu,
3) świadectwa szkolne, o ile je posiada,
4) wykaz lektury z języka polskiego,
5) kwit kasy skarbowej, świadczący o wpłaceniu taksy egzaminacyjnej, której wysokość określa się na 50 złotych,
6) dwie nienaklejone fotografje, zaopatrzone własnoręcznym podpisem, umieszczonym na podobiźnie,
7) świadectwo moralności, wystawione przez właściwe władze administracji ogólnej.

§ 4.

Wskazanie w życiorysie danych niedokładnych może spowodować niedopuszczenie do egzaminu, zaś wskazanie danych niezgodnych z rzeczywistością może spowodować unieważnienie już wydanego świadectwa.

§ 5.

Do egzaminu może być dopuszczony tylko taki kandydat, który w chwili rozpoczęcia egzaminu ma co najmniej 16 lat życia.

§ 6.

Decyduje o dopuszczeniu kandydatów do egzaminu przewodniczący komisji, który może zwolnić kandydata od egzaminu z niektórych przedmiotów, na podstawie załączonych do podania świadectw szkolnych.

§ 7.

Tematy egzaminów piśmiennych wyznacza przewodniczący komisji w porozumieniu z odnośnymi egzaminatorami.

§ 8.

Egzamin specjalny obejmuje:

a) Egzaminy piśmienne:

1) z języka polskiego wypracowanie na temat zaczerpnięty z lektury polskiej lub ogólny,
2) z matematyki dwa zadania: jedno z algebry, drugie z geometrji,
3) z języka obcego nowożytnego wypracowanie w zakresie materjału, wskazanego w załaczonym programie egzaminu,
4) egzamin z rysunku.

b) Egzaminy ustne:

1) z religji, 2) z języka polskiego, 3) z języka obcego nowożytnego, 4) z historji wraz z nauką o Polsce współczesnej, 5) z geografji, 6) z przyrodoznawstwa, 7) z fizyki, 8) z matematyki.

§ 9.

Na wypracowanie z języka polskiego i zadanie z matematyki przeznacza się po 4 godziny, na inne egzaminy piśmienne po $2^1/_2$ godziny, bez włączenia czasu, zużytego na zadawanie tematów. Pauz urządzać nie wolno.

§ 10.

Przy egzaminie piśmiennym z języka polskiego kandydat ma prawo wybrać z pomiędzy wręczonych mu trzech tematów jeden.

§ 11.

Kandydaci zdają egzaminy piśmienne pod kontrolą przewodniczącego lub nauczyciela danego przedmiotu, oraz w miarę potrzeby innych członków komisji, o ile liczba zdających jest większa niż 20.

§ 12.

Kandydatom nie wolno mieć przy sobie papieru, książek, ani pomocy naukowych, prócz słownika na egzamin z języka obcego nowożytnego oraz przyborów rysunkowych na egzamin z matematyki i rysunku. Papier ostemplowany pieczęcią dyrekcji odnośnego gimnazjum otrzymują oni na egzaminie. Kandydat powinien oprócz wypracowania napisanego na czysto, oddać także bruljon wypracowania i wogóle zwrócić wszystkie otrzymane arkusze papieru. Jeżeli wypracowanie jest napisane porządnie t. j. bez poprawek, może być oddane bez przepisywania.

§ 13.

Jeżeli kandydat podczas egzaminu piśmiennego korzysta z cudzej pracy, posługuje się niedozwolonemi środkami pomocniczemi lub innym w tem dopomaga, przewodniczący może bądź usunąć go od udziału w tym egzaminie, z prawem powtórzenia egzaminu w następnym terminie, bądź ocenić wypracowanie jako niedostateczne, bądź też pozbawić kandydata całkowicie prawa zdawania egzaminu specjalnego.

§ 14.

Prace piśmienne kandydat oddaje przewodniczącemu, względnie nadzorującemu członkowi komisji, który po podcyfrowaniu ich i zaznaczeniu poprawek wręcza je odpowiedniemu egzaminatorowi.

§ 15.

Prace piśmienne ocenia naprzód egzaminator. Podkreśla on błędy zaznaczając ich rodzaj na marginesie, a ocenę wyraża jednym ze stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny. Ocena winna być poparta uzasadnieniem, określającem zalety i braki wypracowania.

Wypracowanie z matematyki ocenia się jednym stopniem, chociaż polega na rozwiązaniu dwóch zadań (z algebry i geometrji).

§ 16.

Przewodniczący komisji przegląda wszystkie wypracowania i ustala ostateczne oceny ich, przyczem może zmienić ocenę egzaminatora, motywując to na piśmie.

§ 17.

W wypadkach: 1) kiedy przewodniczący przy ustalaniu ocen stwierdzi w wypracowaniu korzystanie z cudzej pracy lub posługiwanie się niedozwolonemi środkami pomocniczemi oraz 2) w wypadkach usprawiedliwionego odstąpienia kandydata lub niestawienia się na egzamin, przewidzianych niżej w § 35, przewodniczący ma prawo zarządzić ponowne wykonanie wypracowań przez poszczególnych kandydatów, wyznaczając dodatkowo w porozumieniu z odnośnym egzaminatorem nowe tematy.

§ 18.

Po ustaleniu ocen należy pozostałym członkom komisji dać sposobność zapoznania się z wypracowaniami.

§ 19.

Przed egzaminem ustnym komisja egzaminacyjna omawia i decyduje sprawę dopuszczenia kandydatów do egzaminu ustnego.

§ 20.

Do egzaminu ustnego nie mogą być dopuszczeni kandydaci, którzy:

a) otrzymali z większości prac piśmiennych oceny niedostateczne, lub

b) w dwóch wypracowaniach wykazali rażącą nieudolność, względnie nie zaczęli ich pisać, lub

c) takąż nieudolność wykazali w wypracowaniu z języka polskiego.

§ 21.

Na egzamin ustny należy przygotować w sali egzaminacyjnej: prace piśmienne kandydatów, teksty autorów polskich i obcych, mapy geograficzne i pomoce do innych przedmiotów egzaminu.

§ 22.

Przed egzaminem przewodniczący dzieli kandydatów na grupy, z których każda zdaje jednego dnia.

§ 23.

Czas trwania egzaminu ustnego (ze wszystkich przedmiotów) jednego kandydata nie powinien przekraczać dwóch godzin. Gdy kandydat jest zmęczony egzaminem, przewodniczący może zarządzić przerwę celem dania mu sposobności do wypoczęcia.

§ 24.

Przewodniczący ustanawia kolejność przedmiotów egzaminu i określa czas trwania każdego z nich w granicach, zakreślonych § 23. Z danego przedmiotu egzaminuje powołany do tego członek komisji, względnie zastępca, wyznaczony przez przewodniczącego z pośród członków komisji, a tylko w wyjątkowych wypadkach z poza ich grona. Inni członkowie komisji mogą brać udział w egzaminowaniu tylko za zgodą przewodniczącego. Przewodniczący ma prawo brać czynny udział w egzaminowaniu z każdego przedmiotu. To samo prawo przysługuje przedstawicielom Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Kuratorjum Okręgu Szkolnego, o ile są obecni na egzaminie.

§ 25.

Ocenę odpowiedzi ustnej z danego przedmiotu ustala komisja egzaminacyjna po wysłuchaniu wniosku egzaminatora i wyraża ją jednym z czterech stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

§ 26.

Bezpośrednio po egzaminie ustnym danej grupy kandydatów komisja egzaminacyjna ustala dla każdego z nich oceny ostateczne ze wszystkich przedmiotów egzaminu na podstawie: 1) wyników egzaminów piśmiennych, 2) wyniku egzaminów ustnych, 3) opinji członków komisji o wyrobieniu umysłowem kandydata. Oceny te komisja wyraża zapomocą czterech stopni, wymienionych w § 25.

§ 27.

Od uchwały komisji o wyniku ostatecznym egzaminu przewodniczący ma prawo odwołać się do kuratora, który, na podstawie protokółów i wypracowań piśmiennych kandydata, rozstrzyga sprawę ostatecznie.

§ 28.

Po zakończeniu narady i podpisaniu protokółów egzaminu przez członków komisji przewodniczący ogłasza kandydatom danej grupy ostateczny wynik egzaminu. W wypadku, przewidzianym w § 27, kandydat otrzymuje tylko wiadomość, że sprawa jego idzie do rozstrzygnięcia do kuratora, bez żadnych szczegółowych oświetleń.

§ 29.

Kandydat zdał egzamin specjalny odpowiadający 6 klasom państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej, jeżeli ogólny wynik egzaminu jest co najmniej dostateczny, to jest, jeżeli ze wszystkich przedmiotów zdający otrzymał oceny ostateczne, nie niższe od dostatecznych.

W wypadkach, gdy kandydat ma z jednego przedmiotu ocenę niedostateczną, nie wykazał jednak w tym przedmiocie zupełnego braku wiadomości, a za to, zdając z innych przedmiotów, otrzymał co najmniej dwie oceny dobre lub bardzo dobre, komisja może uznać ogólny wynik egzaminu za dostateczny.

Przepis, zawarty w ustępie drugim tego paragrafu, nie dotyczy języka polskiego, z którego ostateczna ocena niedostateczna decyduje o ogólnym niedostatecznym wyniku egzaminu.

§ 30.

Na posiedzeniach komisji egzaminacyjnej wszelkie wnioski zapadają większością głosów członków, uprawnionych do głosowania w danej sprawie. W razie równości głosów rozstrzyga zdanie, za którem opowiedział się przewodniczący.

§ 31.

Członkowie komisji, którzy egzaminują tylko niektórych kandydatów, głosują tylko w sprawach dotyczących tych kandydatów.

§ 32.

Uchwały komisji mogą być powzięte przy obecności co najmniej 2/3 liczby wszystkich członków komisji, uprawnionych do głosowania w danej sprawie.

§ 33.

Członków komisji egzaminacyjnej obowiązuje tajemnica co do przebiegu egzaminów i treści obrad komisji.

§ 34.

Świadectwo egzaminu specjalnego podpisują wszyscy członkowie komisji egzaminacyjnej, którzy głosowali przy egzaminie danego kandydata.

§ 35.

Odstąpienie od egzaminu lub niestawienie się na egzamin w którejkolwiek fazie jego przebiegu jest równoznaczne z niezdaniem go, o ile nie zostało należycie usprawiedliwione chorobą lub inną poważną przyczyną; w tych wypadkach kandydat powinien usprawiedliwić się na piśmie niezwłocznie, a najpóźniej przed zakończeniem urzędowania komisji egzaminacyjnej, załączając odpowiednie zaświadczenia. Komisja egzaminacyjna rozstrzyga, czy przytoczone powody są wystarczające i ewentualnie wyznacza termin zdawania bądź całego egzaminu, bądź brakujących części egzaminu.

§ 36.

W razie pomyślnego wyniku egzaminu przewodniczący komisji wydaje kandydatowi świadectwo egzaminu specjalnego według ustalonego wzoru, opatrzone pieczęcią tego gimnazjum, przy którem jest czynna dana komisja.

§ 37.

Z czynności komisji egzaminacyjnej należy spisać następujące protokóły:

1) protokół z każdego egzaminu piśmiennego, do którego dołącza się wypracowania,
2) protokół z posiedzenia, poświęconego sprawie dopuszczenia zdających do egzaminów ustnych,
3) protokóły w sprawie ostatecznych wyników całego egzaminu.

Protokóły powyższe powinny być podpisane przez wszystkich członków biorących udział w danym egzaminie lub naradzie. Są one przechowywane w szkole, przy której czynna była komisja.

§ 38.

Egzamin specjalny można zdawać najwyżej 3 razy.

§ 39.

Przewodniczący po zakończeniu każdej trzyletniej kadencji składa sprawozdanie kuratorowi okręgu szkolnego.

§ 40.

Członkowie komisji egzaminacyjnej pobierają za swą pracę wynagrodzenie w wysokości, oznaczonej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 41.

Świadectwo, o którem mowa w § 36, nie daje prawa wstępu do klasy VII-ej szkoły średniej ogólnokształcącej ani wogóle żadnych uprawnień, wyjąwszy uprawnienie do skróconej czynnej służby wojskowej, i to tylko w wypadku wydania przez Ministra Spraw Wojskowych specjalnego zarządzenia w tej sprawie.

Załącznik II do rozp. Min. W. R. i O. P. z dnia 7 stycznia 1929 r. (poz. 215).

PROGRAM EGZAMINU SPECJALNEGO,

którego złożenie z wynikiem pomyślnym może uprawniać do odbycia skróconej czynnej służby wojskowej.

Religja rzymsko-katolicka.

Historja Biblijna Starego Testamentu i Nowego Testamentu. Katechizm. Liturgika, historja Kościoła katolickiego w zarysie.

Język polski.

1) poprawnie i biegle władać językiem polskim w słowie i piśmie,
2) rozumieć podstawowe właściwości w zakresie gramatyki i stylistyki współczesnego języka literackiego,
3) umieć czytać z należytem rozumieniem prozaiczne i poetyckie utwory średniego stopnia trudności,
4) wykazać znajomość wskazanych poniżej arcydzieł literatury,
5) orjentować się w dziejach najważniejszych prądów literackich w Polsce.

Lektura: Kochanowski: „Treny“ lub kilka pieśni lub „Odprawa posłów greckich“.
K. Brodziński: Wiesław“.
A. Mickiewicz: „Grażyna“, „Pan Tadeusz“, III cz. „Dziadów“ (ważniejsze sceny).
Słowacki: „Lilla Weneda“.
A. Fredro: „Zemsta“.
Orzeszkowa — wybór nowel.
Konopnicka — wybór nowel.
Sienkiewicz — wybór nowel.
„ „Ogniem i mieczem“.
„ „Krzyżacy“.

Prus: „Lalka“ lub Sienkiewicz: „Quo vadis“.
L. Kubala: „Szkice historyczne“ (wybór).
Z literatury powszechnej: Homer „Iljada“ i „Odyssea“ (w skróceniu).
Molier: „Skąpiec“.
Utwory na pamięć: Pieśń Legjonów: „Jeszcze Polska nie zginęła“.
Wybrane urywki z utworów Mickiewicza i z utworów doby pomickiewiczowskiej (n. p. z utworów Asnyka).

Język nowożytny obcy.

(j. francuski, angielski, niemiecki — do wyboru).

Kandydat winien umieć poprawnie w obcym języku odpowiadać na zadawane mu pytania w zakresie najprostszych zjawisk życia codziennego oraz zdawać krótko sprawę (piśmiennie i ustnie) z przeczytanych ustępów.

Historja.

(wraz z nauką o Polsce współczesnej).

a) Kandydat winien wykazać — na podstawie odpowiedniego doboru faktów o znaczeniu ogólniejszem, a poznanych dostatecznie szczegółowo — znajomość i rozumienie istniejących stosunków politycznych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych narodu polskiego na tle dziejów powszechnych.

Zakres materjału:

Dzieje starożytne: Wschód, Grecja i Rzym. Z epoki średniowiecza prehistorja Polski, Rzym, Bizancjum, Mekka jako trzy średniowieczne ogniska kulturalne. Cesarstwo a papiestwo. Budowa państwa polskiego, rozwój jego. Wyprawy krzyżowe i ich skutki. Podboje tureckie. Czasy nowożytne. Wielkie odkrycia geograficzne. Odrodzenie i reformacja religijna. Wiek mocarstwowy w Polsce. Polska w czasie przewagi Francji na Zachodzie, a Turków na Wschodzie. Równowaga polityczna Europy w oparciu o militaryzm absolutnych monarchij a anarchja możnowładcza w Polsce. Nowe ideje polityczne w świecie i ich realizacja. Rozbiory Polski. Stan polityczny ziem polskich po rozbiorach. Główne wyprawy Napoleona i znaczenie jego. Kongres Wiedeński. Powstanie listopadowe w Polsce. Wiosna narodów 1848. Powstanie styczniowe w Polsce. Wojna francusko-pruska. Walka z zaborcami w Polsce. Wielka wojna europejska i znaczenie jej dla sprawy polskiej. Traktat Wersalski.

b) Kandydat winien wykazać znajomość ustroju społecznego Polski, rozumieć, co to jest państwo, państwowość polska dawniej a dzisiaj, orjentować się co do obecnego ustroju Państwa Polskiego, życia politycznego, znaczenia prawa, kultury i cywilizacji oraz obowiązków obywatela polskiego — w związku z dzisiejszem położeniem geograficznem Polski i stanem gospodarczym świata i Polski.

Geografja.

Kandydat winien wykazać znajomość najwyżniejszych rzeczy i zjawisk, związanych z ziemią, przedewszystkiem z ziemią polską, w ich wzajemnym związku konkretnym i z podkreśleniem zjawisk przystosowania człowieka do warunków fizycznych i biogeograficznych powierzchni ziemi.

Przyrodoznawstwo.

Kandydat winien wykazać znajomość życia organizmu w związku z jego budową i w zależności od środowiska na przykładach konkretnych roślin i zwierząt oraz znać monografję organizmu człowieka.

Fizyka.

Kandydat winien ujawnić elementarną znajomość: zasad dynamiki, własności cieczy i gazów, termometrji i kalorymetrji oraz dokładniejszą znajomość podstawowych zjawisk z nauki o prądzie elektrycznym wraz z ważniejszemi zastosowaniami praktycznemi, wreszcie — zasad optyki geometrycznej.

Matematyka.

A. Arytmetyka i algebra.

Liczby całkowite. Ułamki zwyczajne. Ułamki dziesiętne. Układ miar metrycznych. Wprawa w rozwiązaniu zadań z uwzględnieniem stosunków handlowych, obliczeń z dziedziny przedmiotów nauki i t. d.

Użycie nawiasów. Wzór algebraiczny. Zasadnicze prawa arytmetyki.

Liczby względne.

Cztery działania na jednomianach i wielomianach (z wyjątkiem dzielenia wielomianu przez wielomian). Potęgowanie jednomianów. Przypadki szczególne mnożenia wielomianów. Ułamki algebraiczne.

Pojęcie funkcji: wykresy.

Równania i układy równań stopnia pierwszego (układanie i rozwiązywanie). Funkcja linjowa. Nierówność pierwszego stopnia. Rozwiązanie graficzne i dyskusja układu dwu równań linjowych. Łatwe przykłady dyskusji zadań, których rozwiązanie prowadzi do równań stopnia pierwszego.

Przybliżenia liczbowe. Wyciąganie pierwiastka kwadratowego z liczb. Pojęcie ogólne liczby niewymiernej w związku z mierzeniem odcinków. Działania na wyrażeniach pierwiastkowych.

Równanie stopnia drugiego (układanie i rozwiązywanie). Wyróżnik. Znaki pierwiastków. Trójmian kwadratowy, jego wykres, własności. Nierówność stopnia drugiego. Najprostsze przykłady dyskusji zadań, których rozwiązanie prowadzi do równania kwadratowego.

Rozwiązywanie układów dwu równań: 1 i 2 stopnia, ora łatwych układów 2 równań stopnia 2-go. Rozwiązywanie łatwych równań niewymiernych.

Postęp arytmetyczny i geometryczny skończony.

B. Geometrja.

Pojęcia wstępne.

Równość odcinków, kątów i trójkątów. Symetrja w płaszczyźnie.

Proste równoległe. Równoległoboki. Trapez.

Koło. Kąty w kole.

Podstawowe konstrukcje geometryczne.

Równoważność wielokątów.

Mierzenie odcinków. Proporcjonalność odcinków. Jednokładność i podobieństwo. Związki miarowe w trójkącie prostokątnym i dowolnym. Potęga punktu względem koła. Wielokąty foremne. Funkcje trygonometryczne kąta ostrego.

Obliczanie pól wielokątów.
Długość okręgu i pole koła.
Umiejętność rozwiązywania zadań konstrukcyjnych, zwłaszcza metodą miejsc geometrycznych.
Proste i płaszczyzny w przestrzeni; równoległość, prostopadłość. Kąty dwuścienne. Kąty bryłowe.
Rzut ukośny równoległy.
Wielościany wypukłe; graniastosłupy, ostrosłupy. Pola powierzchni wielościanów. Obliczanie objętości graniastosłupów. Objętość ostrosłupa.
Walec obrotowy, stożek obrotowy, kula. Pola powierzchni oraz objętości tych brył. Pole powierzchni bocznej odcinka kulistego i warstwy kulistej; objętość wycinka kuli.
Uwaga: Nie są wymagane dowody wzorów, wyznaczających: długość okręgu, pole koła, objętość ostrosłupa, wskazane pola powierzchni i objętości brył obrotowych. Kandydaci winni jednak umieć swobodnie i wprawnie stosować te wzory, równie jak inne, w odpowiednich zadaniach.

Rysunek.

Kandydat winien wykazać umiejętność rysowania z natury, z uwzględnieniem światłocienia, niezbyt trudnych przedmiotów, np. sprzętów, naczyń, przyrządów, kwiatów, zwierząt wypchanych, fragmentów wnętrz itp.
Zwracać uwagę należy przedewszystkiem na oddanie charakteru całości i ustosunkowanie szczegółów.

74.

L. O. 751/29. Kraków, dnia 8 kwietnia 1929 r.

Do

Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, Rad Szkolnych Powiatowych, oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie dodatków miesięcznych i dodatków na mieszkanie.

Wobec uchwalenia art. 4 ustawy skarbowej na okres budżetowy 1929/30, Ministerstwo WR. i OP. w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu (okólnik L. D. III. 671/1 z dnia 22. III b. r.) oznajmiło rozporządzeniem z dnia 3 kwietnia 1929 r. Nr. I. R. 4090/29, że do określonych w art. 4 powyższej ustawy dodatków miesięcznych winny być stosowane odpowiednio postanowiena okólników Ministerstwa WR. i OP. z dnia 9 lipca 1928 r. Nr. O. R. 8664/28, oraz z dnia 8 września 1928 r. Nr. O. R. 10632/28 (zarządzenia Kuratorjum z dnia 12 lipca i 18 września 1928 r. L. O. 1397/28 i 1747/28, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 9 z r. 1928), z następującemi wyjątkami:

1) W okresie budżetowym 1929/30 wymienione dodatki będą przysługiwać tylko tym pracownikom kontraktowym w służbie państwowej, pobierającym wynagrodzenie ryczałtowe, nieprzekraczające kwoty 1.000 zł, którym przysługiwały one na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 listopada 1928 r. (okólnik Ministerstwa z dnia 26 listopada 1928 r. Nr. O. R. 13863/28).

2) umieszczone w okólniku Ministerstwa z dnia 9 lipca 1928 r. Nr. O. R. 8664/28 zastrzeżenie, że „w razie zajmowania przez jedną osobę kilku

stanowisk... należy wypłacać dodatek z tytułu jednego stanowiska", nieobowiązuje w okresie budżetowym 1929/30.

Co się tyczy podatku dochodowego od wymienionych 15%-wych dodatków miesięcznych, to dodatki te należy, poczynając od 1 maja br., traktować jako wypłatę perjodyczną i celem obliczenia podatku dochodowego z działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym włączać je do ogólnej sumy uposażenia.

O ile chodzi o dodatek na mieszkanie, oraz zasiłki miesięczne, określone w art. 1 i 2 z projektu ustawy o dodatku na mieszkanie, Ministerstwo Skarbu oznajmiło na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 16 marca 1929, że dodatek ten za miesiące kwiecień i maj należy wypłacać w wysokości i na zasadach określonych w okólniku Min. Skarbu z dnia 22 grudnia 1928 r. L. D. III. 3954/1 (Nr. O. R. 15233/28 z dnia 29 grudnia 1928). Jednakże, co się tyczy podatku dochodowego od tegoż dodatku na mieszkanie, to Ministerstwo Skarbu uchyliło postanowienie okólnika z dnia 11 sierpnia 1924 r. Nr. 6798/F/24, w myśl którego dodatek na mieszkanie nie podlegał włączeniu do podstawy wymiaru podatku dochodowego, potrącanego w myśl dz. II ustawy o państwowym podatku dochodowym. Poczynając zatem od 1 maja r. b., należy od wymienionego dodatku na mieszkanie potrącać podatek dochodowy.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr T. Kupczyński* wr.

75.

L. O. 752/29. Kraków, dnia 9 kwietnia 1929 r.

Do

Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych, oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie zwolnienia od opłat stemplowych.

Ministerstwo WR. i OP. zawiadomiło rozporządzeniem z dnia 28 marca 1929 r. Nr. I. R. 3904/29 na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 18 marca 1929 r. L. D. V. 7646/6/28, że Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej, zorganizowany na podstawie statutu, zarejestrowanego na zasadzie postanowienia Komisarza Rządu na m. st. Warszawę z dn. 14 października 1926 r. Nr. B. P. 22184/26, jest jako zrzeszenie, którego zadanie stanowi wyłącznie działalność dobroczynna i oświatowa, — zwolnione od opłat stemplowych w granicach, określonych w art. 16, 86 (ustępie drugim), 112 (p. 3), 120 (p. 1 i 2), 137 (p. 8), 139 (p. 1), 144 (p. 1) i 160 (p. 3 i ustęp ostatni) u. o. s.

Podania, wnoszone przez Związek powyższy, są bezwzględnie zwolnione od opłat stemplowych, o ile mają za przedmiot sprawy Związku jako całości. Jeżeli zaś podanie, wniesione przez Związek, tyczy się indywidualnej sprawy inwalidy wojennego lub członka rodziny inwalidy albo rodziny poległego, to tylko w takim razie jest zwolnione od opłaty stemplowej, gdy osoba, o której sprawę się rozchodzi, już sama wniosła podanie w danej sprawie, a Związek Inwalidów Wojennych w swojem podaniu jedynie sprawę, już w toku będącą, popiera. Jeżeli natomiast podanie Związku Inwalidów, tyczące się sprawy indywidualnej, nie zostało poprzedzone podaniem tej samej treści, wniesionem przez osobę, o której sprawę się rozchodzi, jeżeli

więc Związek Inwalidów działa w zastępstwie osoby interesowanej, to takie podanie Związku ma być w zakresie opłat stemplowych traktowane tak, jak gdyby było wniesione przez osobę interesowaną; podanie to jest zatem tylko w takim razie wolne od opłaty stemplowej, jeżeliby było wolne w razie wniesienia przez osobę interesowaną.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr T. Kupczyński* wr.

76.

L. O. 778/29. Kraków, dnia 12 kwietnia 1929 r.

Do

Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie zjazdu nauczycieli robót ręcznych.

Ministerstwo WR. i OP. zawiadomiło rozporządzeniem z dnia 9 kwietnia 1929 r. Nr. II. 5996/29., że Towarzystwo Miłośników Robót Ręcznych organizuje w Lesznie (Województwo Poznańskie) w dniach 19 do 24 maja br. zjazd członków i sympatyków Towarzystwa. Dni 19 i 20 maja będą przeznaczone na obrady, dni zaś 21, 22 i 23 maja na zwiedzenie i omówienie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

O powyższem zechcą Dyrekcje i PP. Inspektorzy Szkolni zawiadomić nauczycielstwo, a chcącym wziąć udział w zjeździe udzielić urlopu od 18 do 24 maja b. roku.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr T. Kupczyński* wr.

77.

L. O. 223/19/29. Kraków, dnia 15 kwietnia 1929 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich, Rad Szkolnych Powiatowych oraz Inspektorów szkolnych w Okręgu — w sprawie wycieczek szkolnych na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 12 lutego 1929 r. L. O. 223/5/29, ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 3 z r. 1929, zawiadamiam na podstawie pisma Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego z dnia 3 kwietnia 1929 r. Nr. K. W. 1485/29, że termin zgłaszania wycieczek szkolnych na Powszechną Wystawę, Krajową, mających się odbyć dopiero w miesiącach sierpniu i wrześniu, został ustalony na 1 lipca r. b.

Ze względu na to, że bardzo znaczna liczba szkół rozwinęła, sądząc z liczby dotychczas nadesłanych zgłoszeń, propagandę nie wystarczającą i nie wyzyskała wszystkich środków mogących umożliwić wyjazd także młodzieży **mniej zamożnej** (imprezy różnego rodzaju, subwencje wydziałów powiatowych, rad szkolnych, magistratów i t. p.), polecam ponownie kierownictwom podległych szkół rozwinąć systematyczną akcję propagandową na rzecz Powszechnej Wystawy Krajowej, celem zachęcenia liczniejszej jeszcze młodzieży do zwiedzenia tegorocznej wystawy ogólnopaństwowej. Wycieczki należy

zgłaszać także na miesiące sierpień i wrzesień, gdyż Komitet Wystawowy w Poznaniu nie może już obecnie zapewnić **żadnej wycieczce pomieszczenia na miesiąc czerwiec.**

Dodatkowe materjały propagandowe prześle na żądanie Komitet Wystawowy przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Równocześnie podaję poniżej do wiadomości programy dla wycieczek okrężnych, pragnących z okazji wyjazdu do Poznania zwiedzić Kraków, Pomorze lub Śląsk. Z programami temi należy zapoznać kierowników wycieczek. 50 kart zgłoszeń takich wycieczek jest w przechowaniu Kuratorjum, które będzie je wysyłało na żądanie.

Celem uniknięcia niebezpieczeństwa roznoszenia jakichkolwiek zarazków choroboтwórczych w kwaterach masowych w Poznaniu zechcą pp. Dyrektorzy i Inspektorzy Szkolni przestrzec organizatorów wycieczek do Poznania przed tem niebezpieczeństwem, które zagrażać może zwłaszcza wtedy, jeśli zmieniające się co parę dni wycieczki będą sypiały bez prześcieradła na tych samych materacach wzgl. siennikach, które mogą się łatwo stać rozsadnikami najróżniejszych chorób. Należy przeto zwrócić uwagę kierownikom wycieczek na konieczność zabierania czystych prześcieradeł przez wszystkich uczestników wycieczek. Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego nie zdołało bowiem zapewnić tak znacznej ilości potrzebnych prześcieradeł, by móc ich dostarczyć wszystkim uczestnikom wycieczek szkolnych. — Od udziału w wycieczkach należy wykluczyć dzieci chore albo podejrzane o zakaźną chorobę (szczególnie choroby skóry, zawszenie i tp.).

Przy tej sposobności zawiadamiam, że cena za nocleg będzie wynosiła **1 zł.** Opłata 2 zł uprawnia **do 3-krotnego** wejścia na wystawę.

Dla przyjścia z pomocą młodzieży z odległych okręgów wyda Ministerstwo Komunikacji już w najbliższych dniach zarządzenie, na mocy którego wycieczki szkolne mają opłacić jedynie za przejazd do 700 klm. Przejazd ponad 700 klm będzie bezpłatny. Równocześnie ma się także ukazać zarządzenie rozciągające prawo do korzystania z ulg 66 proc. na wycieczki szkolne okrężne (np. Lwów, Kraków, Poznań, Toruń, Gdynia, Warszawa — Lwów). Wszystkie te zarządzenia dodatkowe mają się ukazać w najbliższym numerze Dziennika Taryf Ministerstwa Komunikacji, na które już teraz zwracam uwagę.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr T. Kupczyński* wr.

I. Regulamin i program dla wycieczek szkolnych, zjeżdżających do Krakowa.

Komisja wycieczkowa, utworzona przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, podjęła się w czasie od 15 czerwca do 15 września 1929 zaopiekować młodzieżą szkolną, zjeżdżającą do Krakowa i jego okolic celem poznania rzeczy godnych widzenia. Opieka ta polegać będzie na dostarczaniu noclegów i udzielaniu objaśnień o zabytkach i osobliwościach Krakowa.

Komisja w. zaopiekuje się tylko temi wycieczkami, które najskrupulatniej i najdokładniej wypełnią warunki zawarte w regulaminie.

1. Wycieczkę należy zgłosić do Komisji wyc. listem poleconym najpóźniej na 14 dni przed jej przyjazdem do Krakowa. — Zgłoszenia uskutecznia się przez przesłanie zadatku w wysokości 50 groszy od każdego uczestnika wycieczki. Bez zadatku zgłoszenia nie uwzględnia się pod żadnym warunkiem. Wcześniejsze zgłoszenia są bardzo po-

żądane. Zadatek przepada, jeżeli wycieczka na oznaczony czas, albo też wcale nie przyjedzie.

2. Zgłaszając wycieczkę, należy podać najdokładniej a) ilość młodzieży, biorącej udział w wycieczce z wyszczególnieniem liczby uczniów i uczenic, b) ilość grona naucz. z wyszczególnieniem płci, c) dzień (data) i godzinę (z minutami) przybycia wycieczki do Krakowa, d) dzień i godzinę odjazdu wycieczki z Krakowa, e) co pragnie zwiedzić w Krakowie (wyszczególnić program), f) co chce zwiedzić oprócz Krakowa (Wieliczka), g) czy żąda przewodnika dla oprowadzenia po Krakowie i okolicy (bez wyszkolonego przewodnika wycieczka zmarnuje tylko grosz, czas i siły, a pożytku żadnego nie odniesie).

3. Wycieczka pokrywa wszystkie zadatkowane zamówienia, chociażby przyjechała w zmniejszonym komplecie.

4. Wycieczka tylko w tym wypadku może przyjechać do Krakowa, jeżeli otrzyma pisemne zawiadomienie od Komisji wycieczk., że wszystko dla wycieczki jest przygotowane i nic nie stoi na przeszkodzie jej przyjazdowi. Bez takiego zawiadomienia żadna wycieczka nie może bezwarunkowo udać się w drogę, gdyż Komisja pomieszczenia jej nie da. Liczenie na jakieś względy lub szczęśliwy zbieg okoliczności byłoby lekkomyślne.

Zawiadomienie o przyjęciu wycieczki należy okazać w Krakowie przedstawicielowi Komisji wycieczkowej.

5. Każdą wycieczkę oczekuje na dworcu kolejowym o oznaczonej godzinie przedstawiciel Komisji wycieczkowej, który ją zaprowadzi do lokalu noclegowego.

6. Noclegi będą urządzone w czystych budynkach na siennikach albo na samej słomie. Prześcieradeł, koców i poduszek nie będzie.

7. Ubikacje, przeznaczone na pomieszczenie wycieczki, odbiera organizator wycieczki od przedstawiciela Komisji wyc. i notuje razem z nim te uszkodzenia, jakie zastał, by za nię nie ponosić odpowiedzialności.

8. Wszelkie uszkodzenia i zanieczyszczenia, dokonane przez wycieczkę, muszą być usunięte na jej koszt. Materjalnie odpowiedzialny jest za to przed Komisją wyc. organizator wycieczki.

9. Organizator wycieczki wraz z gronem naucz. jest całkowicie odpowiedzialny za powierzoną jego opiece młodzież w obrębie lokalu noclegowego tak w dzień jak w nocy, nadto podczas zwiedzania.

10. Organizator wycieczki pouczy młodzież o konieczności zachowania czystości w budynkach noclegowych.

11. Po przyjeździe do Krakowa należy złożyć na ręce przedstawiciela Komisji wyc. całą należytość za świadczenia w punkcie 1-szym kosztorysu wymienione.

12. Aprowizacją Komisja w. się nie zajmuje, tylko funkcjonarjusz Komisji poda na żądanie adres jadłodajni.

13. Odpowiedź pisemną, poleconą należy opłacić znaczkiem pocztowym (75 groszy), załączonym w liście.

14. Wszelką korespondencję, zgłoszenia i przekazy pieniężne należy wysyłać pod adresem: p. Franciszek Tęczyńki, Kraków, Komisja wyciecz. Plac Matejki l. 11 parter. Tamże Biuro Komisji w. otwarte dla stron między 8 a 9 rano i 5 a 6 wieczorem, prócz niedziel i świąt.

Program:

1\. Program zwiedzania Krakowa. Program dwudniowy obejmuje: 1) Zamek Królewski na Wawelu z Rotundą św. Feliksa i Adaukta, 2) Katedrę, 3) Groby królów polskich, 4) Skarbiec, 5) Dzwon Zygmunta, 6) Smoczą jamę, 7) Kościół Marjacki, 8) Pomnik Adama Mickiewicza, 9) Kościółek św. Wojciecha, 10) Płytę Tad. Kościuszki, 11) Muzeum Narodowe, 12) Sukiennice i 13) Kopalnię Soli w Wieliczce.

Program 3-dniowy obejmuje to samo co dwudniowy a nadto 14) Pomnik Grunwaldzki, 15) Rondel, 16) Bramę św. Florjana, 17) Podwórze Bibljoteki Jagiellońskiej, 18) Kościół O. O. Dominikanów, 19) Kościół O. O. Franciszkanów i 20) Kopiec Kościuszki.

Program 4-dniowy, obejmuje to samo co trzydniowy a nadto 21) Muzeum Czartoryskich, 22) Dom Matejki, 23) Kościół na Skałce z grobami zasłużonych i 24) Mogiłę Krakusa.

2\. Kosztorys wycieczki, obliczony na jedną osobę na jeden dzień pobytu w Krakowie a odnośnie do wstępów na cały czas trwania wycieczki, przedstawia się według koszów obliczonych w dniu wysłania tego regulaminu następująco: 1) Nocleg, światło, odczyszczenie lokalu, wynagrodzenie stróża, wydatki administracyjne i oprowadzanie po Krakowie przez wyszkolonego przewodnika 1 złoty, 2) śniadanie w taniej kuchni obywatelskiej 30 — 35 gr, 3) obiad tamże 70 — 90 gr, 4) wieczerza tamże 55 — 70 gr, 5) wstęp do Zamku król. i Rotundy św. Feliksa i Adaukta 25 gr, 6) do skarbca i Dzwonu Zygmunta 10 gr, 7) do grobów król. 10 gr, 8) do smoczej jamy 25 gr, 9) do Muzeum Narodowego 50 gr, 10) do Rondla 25 gr, 11) do Domu Matejki 25 gr, 12) wstęp ze zjazdem windą do Salin w Wieliczce 1 zł. Innych opłat za zwiedzanie zabytków w programie wymienionych niema. Wyżej podane ceny są znacznie niższe od normalnych. Ze zniżek tych można korzystać tylko za pośrednictwem Komisji wycieczkowej.

Cena połowy biletu III. klasy z Krakowa do Wieliczki i z powrotem wynosi 95 groszy.

Bilet tramwajowy kosztuje w Krakowie 25 gr. Wszystkie koszta pobytu w Krakowie wyniosą na jedną osobę przypuszczalnie około 4 zł za każdy dzień.

II. Program wycieczek szkolnych na Śląsk.

a) Wycieczka 1-dniowa.

1) Przyjazd przed godziną 8 do Królewskiej Huty
2) Zwiedzenie fabryki azotniaków w Chorzowie
3) Obiad
4) Zwiedzenie huty żelaza w Królewskiej Hucie
5) Wyjazd wieczorem.

b) Wycieczka 2-dniowa — Dzień pierwszy

1) Przyjazd przed godziną 8 do Królewskiej Huty
2) Zwiedzenie fabryki azotniaków w Chorzowie
3) Obiad, odpoczynek, wyjazd do Katowic
4) O godzinie 18 zwiedzenie huty cynku we Wełnowcu
5) Wyjazd do Królewskiej Huty i nocleg (40 osób).

Dzień drugi.

1) Godzina 9 zwiedzenie huty żelaza lub stali
2) Obiad
3) Zwiedzenie kopalni
4) Wyjazd wieczorem.

c) Wycieczka 3-dniowa — Dzień pierwszy.

1) Przyjazd przed godziną 8 do Królewskiej Huty
2) Zwiedzenie fabryki azotniaków w Chorzowie
3) Obiad, odpoczynek, wyjazd do Katowic
4) O godz. 18 zwiedzenie huty cynku we Wełnowcu
5) Wyjazd do Król. Huty i nocleg (40 osób).

Dzień drugi.

1) Godz. 9 zwiedzenie huty żelaza i stali
2) Obiad
3) Zwiedzenie kopalni
4) Wyjazd wieczorem.

Dzień trzeci.

Wyjazd do Beskidów.

Wskazówki ogólne: 1) Dyrekcje zezwalają na zwiedzenie swoich zakładów jedynie przez młodzież, która ukończyła 18 lat życia.

2) Dyrekcje kopalń niezezwalają zasadniczo na zwiedzanie kopalni pod ziemią z wyjątkiem studentów fachowców.

3) O godzinie i miejscu przybycia wycieczki należy powiadomić Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach, przynajmniej 3 tyg. naprzód.

Dla młodzieży poniżej 18-tu lat przygotowuje Wydział Oświecenia Publicznego następujący program:

a) Wycieczka 1-dniowa.

Przed południem zwiedzenie fabryki porcelany w Bogunicach. Po obiedzie w autobusach objazd po części przemysłowej Śląska z następującą marszrutą: Katowice Dąb., — Król. Huta — Góra Redena, — Łagiewniki — Świętochłowice, Hajduki — Załęże — Katowice.

b) Wycieczka 2-dniowa.

Dzień pierwszy jak a)

Dzień drugi: Przed południem zwiedzenie lotniska w Katowicach.

Po obiedzie: zwiedzenie parku Kościuszki i widok na Śląsk z wieży Kościuszki.

c) Wycieczka 3-dniowa.

Dzień pierwszy jak a)

Dzień drugi jak b)

Dzień trzeci: Wyjazd do Beskid.

Wydział Oświecenia Publicznego będzie miał przygotowane sienniki z prześcieradłami na 500 noclegów dziennie. Opłata od noclegu będzie wynosiła 50 gr od osoby. Koce do przykrycia musi każdy uczestnik wycieczki przynieść ze sobą.

Równocześnie będą przygotowane obiady dla młodzieży szkolnej w kotłach wojskowych po cenie 1·20 zł od osoby.

III. Program wycieczek szkolnych na Pomorze.

I. Ogólne wskazówki.
II. Organizacja punktów kwaterunkowych.
III. Przykłady tur wycieczkowych.

I. Ogólne wskazówki.

1. Komitet wycieczkowy przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu.

Organizacją wycieczek szkolnych zajmuje się utworzony przy Kuratorjum komitet wycieczkowy, który udziela ponadto wszelkich rad przy układaniu planów wycieczkowych i informacyj w sprawach organizowania wycieczek, środków komunikacyjnych (okrętów, autobusów, wycieczek pieszych).

2. Zgłoszenie wycieczki.

Organizowane na podstawie instrukcji Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego w Poznaniu z dnia 15 stycznia b. r. Nr. O. 596/29 wycieczki szkolne, które pragną przy sposobności zwiedzenia Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu zwiedzić Pomorze, w szczególności polskie wybrzeże morskie, winny przesłać w terminie do dnia 15 kwietnia b. r. do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu zgłoszenie według wzoru podanego w ustępie 2 wymienionej instrukcji. Punkt f tego ustępu należy zmienić zwrotem „w obrębie Okręgu Szkolnego Pomorskiego".

3. Instrukcja i regulamin.

Postanowienia instrukcji wycieczkowej poznańskiej w ustępach od 10—17 (z wyjątkiem ustępu 15), w szczególności co do korzystania z lokalów noclegowych (10), uszkodzeń w lokalach noclegowych (11), odpowiedzialności za młodzież (12), przestrzegania regulaminów domowych (13), przewodników (14), przyborów wycieczkowych (16), zniżek kolejowych (17) obowiązują również w czasie wycieczek na Pomorzu.

4. Koszta wycieczek.

Koszta jednodniowego pobytu, wliczając w to nocleg, całodzienne utrzymanie (śniadanie, obiad, kolacja), koszta administracyjne wraz z opłatą przewodników wyniosą najwyżej 5 zł od osoby Kuratorjum poczyni starania, by tę kwotę obniżyć. Wymienione koszta nie obejmują opłat jazdy koleją, autobusem, statkiem i t. p.

Wycieczka, która uzyskała zatwierdzenie terminu przyjazdu na Wystawę w Poznaniu a pragnie korzystać w czasie pobytu na Pomorzu z urządzeń kwaterunkowych, winna przesłać w terminie do dnia 30 kwietnia b. r. zadatek w kwocie 50 gr od każdego uczestnika wycieczki, wpłacając tę należytość na konto czekowe P. K. O. Nr. 211230 (Miejska Kasa Oszczędności w Toruniu), zamieszczając na czekach uwagę: „na rachunek wycieczek szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego w Toruniu".

II. Punkty kwaterunkowe.

Celem wycieczek szkolnych będzie przedewszystkiem zwiedzenie Gdyni i polskiego wybrzeża morskiego, na drugim planie zwiedzenie pojezierza kaszubskiego i miast Torunia i Grudziądza.

Punktami wyjścia dla wymienionych seryj wycieczkowych będą następujące punkty kwaterunkowe.

Serja A Wybrzeże morskie: 1) Gdynia
2) Gdańsk
3) Puck
4) Wejherowo

Serja B. Pojezierze kaszubskie: 5) Kościerzyna
6) Kartuzy

Serja C. Miasta: 7) Toruń
8) Grudziądz

W wymienionych ośmiu punktach urządzi się noclegi i stacje wyżywienia łącznie dla 1000 osób dziennie. Długość pobytu wycieczki w jednym punkcie noclegowym zostanie oznaczona później w związku z ewentualnem przepełnieniem odnośnego punktu i ogólnym planem wycieczek. Każdy punkt kwaterunkowy będzie posiadał własny zarząd, kierownikowi zarządu doda się do pomocy grono przewodników wyszkolonych do oprowadzania wycieczek. Przewodnicy będą za swoje czynności opłacani i będą towarzyszyli wycieczkom, a na życzenie kierowników wycieczki będą udzielali potrzebnych informacyj i wyjaśnień w obrębie działalności danego punktu kwaterunkowego.

III. Przykłady tur wycieczkowych.

Każda wycieczka winna opracować sobie własny dokładny plan wycieczki. W razie, gdyby zaszła konieczność poczynienia pewnych zmian w planie wycieczki, to kierownictwo wycieczki zostanie o tem powiadomione we właściwym czasie.

Kuratorjum podaje kilka przykładów tur wycieczkowych w ogólnych zarysach, biorąc za podstawę wycieczki 3-dniowe.

1. Toruń — Gdańsk — Gdynia.

a) Dzień pierwszy: Toruń — zwiedzenie miasta i jego zabytków.
Nocleg w Toruniu.

b) Dzień drugi: Podróż statkiem wiślanym do Gdańska.
Wyjazd rano — przyjazd do Gdańska godz. 17-ta.
Przechadzka po Gdańsku. — Nocleg w Gdańsku.

c) Dzień trzeci: przed południem: Zwiedzenie Gdańska i jego ważniejszych zabytków.
W południe wyjazd do Gdyni — Obiad.
Zwiedzenie Gdyni i portu.

2. Grudziądz — Gdańsk — Gdynia.

a) 1-szy dzień Grudziądz — zwiedzenie miasta. Wyjazd do Gdańska koleją.
Przechadzka po Gdańsku — Nocleg.

b) 2 gi dzień Zwiedzenie Gdańska — jego zabytków. Po obiedzie odjazd do Sopot — następnie pieszo wzdłuż wybrzeża morskiego do Gdyni — Nocleg w Gdyni.

c) 3-ci dzień Gdynia — zwiedzenie miasta i urządzeń portowych.
Oksywja — Kamieniec pomorski.

3. Gdynia — Wejherowo — Puck — Hel.

1-szy dzień Gdynia—Oksywja—Kamieniec pomorski—Nocleg w Wejherowie.
2-gi dzień Wejherowo — zwiedzenie miasta. Wyjazd do Pucka. Nocleg w Pucku.
3-ci dzień Koleją przez półwysep helski do Helu. Całodzienny pobyt na Helu. Powrót statkiem z Helu na Gdańsk.

4. Gdynia — Hel — Puck — Wejherowo.

1-szy dzień Gdynia — i t. d.
Nocleg w Gdyni.
2-gi dzień Wyjazd rano statkiem na Hel.
Powrót koleją przez cały półwysep do Pucka.
Nocleg w Pucku.
3-ci dzień Zwiedzenie zatoki Puckiej.
Wyjazd do Wejherowa.

5. Puck — Jezioro żarnowieckie — Hel — Gdynia.

Wycieczka forsowna tylko dla starszej młodzieży — dużo drogi pieszej.

1-szy dzień Puck — Krokowo — Jezioro żarnowieckie.
Nocleg w Pucku.
2-gi dzień Wyjazd do Jastarni koleją, następnie pieszo brzegiem morza do Helu.
Powrót statkiem do Gdyni — Nocleg w Gdyni.
3-ci dzień Gdynia — Oksywja — Kamieniec.

6. Puck—Wielka Wieś—Jastrzębia góra—Wejherowo—Gdynia.

1-szy dzień Puck — Wielka Wieś koleją, następnie pieszo brzegiem morza do Jastrzębiej Góry — latarnia morska w Różewiu — Nocleg w Pucku ewentualnie Wejherowie.
2 gi dzień Gdynia.
3-ci dzień Hel.

7. Pojezierze Kaszubskie — Wybrzeże morskie.

1-szy dzień Z Kościerzyny do stacji kolejowej Krzeszno, stąd obok jeziora Ostrzyckiego (Kolano) przez Górę Biskupią do Chmielna (wyroby garncarskie kaszubskie) — stąd pieszo do Kartuz. Nocleg w Kartuzach ewentualnie Kościerzynie.
2-gi dzień Gdańsk.
3-ci dzień Gdynia.

8. Pojezierze Kaszubskie — Wybrzeże morskie.

1-szy dzień albo jak pod 7 albo Kościerzyna — Wycieczka do jeziora wdzydzkiego (pieszo) — muzeum kaszubskie we Wdzydzach.
2-gi dzień Gdynia.
3-ci dzień Hel powrót statkiem ewentualnie koleją przez półwysep — Puck.

Przy układaniu szczegółowego planu winni kierownicy wycieczek brać za punkt wyjścia punkty kwaterunkowe. Dłuższe wycieczki niż 3-dniowe można łatwo kombinować np. przez zestawienie dwóch tur wycieczkowych.

78.

L. I. KN. 1585/29. Kraków, dnia 28 marca 1929 r.

Do

Rady Szkolnej Miejskiej w Krakowie i Dyrekcyj państwowego pedagogjum, państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących oraz seminarjów i kursów nauczycielskich w Okręgu — w sprawie stypendjów na 2-letnie studja pedagogiczne.

Kuratorjum podaje poniżej do wiadomości komunikat Ministerstwa WR. i OP. w sprawie stypendjów na dwuletnie studja pedagogiczne dla kandydatów na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych w zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych i zaznacza, że przygotowanie do tej pracy odpowiednich, prawdziwie wartościowych sił nauczycielskich będzie miało doniosłe znaczenie dla rozwoju naszego szkolnictwa. Dyrekcje zechcą zatem dołożyć starań, aby o wymienionych stypendjach (urlopach płatnych) poinformowane było dokładnie nauczycielstwo, oraz, żeby przychylnemi wnioskami poparte zostały tylko podania rzeczywiście wybitnych kandydatów.

Kurator Okręgu Szkolnego: *Dr. T. Kupczyński* wr.

KOMUNIKAT.

Ministerstwo WR. i OP. ogłasza konkurs na stypendja (częściowo urlopy płatne) dla osób, pragnących się kształcić na nauczycieli przedmiotów pedagogicznych w zakładach kształcenia nauczycieli szkół powszechnych.

1) Kandydaci winni mieć ukończone studja akademickie i albo zdany egzamin magisterski, doktorski lub nauczycielski z jakiegokolwiek przedmiotu, albo też powinni być tak zaawansowani w zdawaniu tego egzaminu, że będą mogli skutecznie prowadzić studja pedagogiczne.

2) Kandydaci zakwalifikowani zobowiążą się do dwuletnich studjów pedagogicznych we wskazanym przez Ministerstwo uniwersytecie (prawdopodobnie w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie), oraz, po zdaniu odpowiednich egzaminów, do czteroletniej pracy w zakładzie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych, wskazanym przez władze szkolne.

3) Kandydaci zakwalifikowani otrzymają stypendja, zapewniające im utrzymanie, lub nominacje na stanowiska nauczycieli seminarjów i urlopy płatne na czas studjów.

Podania należy składać do dnia 1 czerwca 1929 r. i kierować je do Ministerstwa WR. i OP. — Wydział Kształcenia Nauczycieli — Bagatela 12. Nauczyciele czynni powinni wnosić podania drogą służbową.

Do podań należy dołączyć:

1) Dokumenty szkolne, lub uwierzytelnione odpisy tych dokumentów.

Studenci szkół akademickich powinni przedstawić zaświadczenie swoich władz o dotychczasowych studjach i egzaminach.

2) Własnoręcznie napisany życiorys, uwzględniający szczegółowo przebieg d o t y c h c z a s o w e g o k s z t a ł c e n i a s i ę.

3) Informację, jakiemi językami obcemi kandydat włada i w jakim stopniu.

4) Świadectwo urzędowe o zdatności fizycznej do zawodu nauczycielskiego.
5) Dowody kwalifikacyj zawodowych, uprawniających do pobierania uposażenia według art. 31 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. Rz. P. Nr. 116 poz. 924), zaświadczenia szkolne, stwierdzające liczbę lat dotychczasowej pracy nauczycielskiej i dane, dotyczące stosunków rodzinnych (metrykę urodzenia żony, dzieci, świadectwo ślubu), o ile dany punkt powyższego wykazu dokumentów może kandydata dotyczyć.

Kandydaci, nie będący czynnymi nauczycielami, powinni nadto wskazać nazwiska i adresy dwóch osób, mogących udzielić Ministerstwu opinji o nich.

79.

SPRAWOZDANIE

ze Zjazdu dyrektorów zakładów kształcenia nauczycieli, odbytego w Krakowie dnia 22 i 23 marca 1929 r. w lokalu Kursu Dokształcającego dla nauczycieli szkół powszechnych na Wawelu.

W Zjeździe uczestniczyło 20 dyrektorów (przełożonych) państwowych zakładów kształcenia nauczycieli i 27 dyrektorów (przełożonych) prywatnych seminarjów nauczycielskich. Z przedstawicieli Władz szkolnych byli obecni stale lub przejściowo na obradach Zjazdu: P. Wizytatorka szkół Ministerstwa WR. i OP. Stefanja Lewandowska, Wizytator szkół Ministerstwa WR. i OP. p. Dr. Tadeusz Mikułowski, Naczelnik Wydziału szkół średnich ogólnokształcących Kuratorjum O. S. K. p. Feliks Przyjemski, Wizytator szkół O. S. K. p. Władysław Michalski, tudzież 3 wizytatorzy Oddziału Kształcenia Nauczycieli K. O. S. K.

Obrady zagaił dnia 22 marca o godz. 9 min. 30 w imieniu chorego Pana Kuratora, Przewodniczący zjazdu Dr. Mieczysław Ziemnowicz, witając przedstawicielkę Ministerstwa WR. i OP., Przedstawicieli I i II Wydziału Kuratorjum i zebranych Dyrektorów, poczem podkreślił państwowo-twórczą rolę szkoły powszechnej i związaną z nią doniosłość wartościowego kształcenia nauczycieli tych szkół. P. Wizytatorka Lewandowska, życząc zjazdowi owocnych wyników pracy, zaznaczyła, że w dziele dokształcania nauczycieli Ministerstwo będzie wydatnie współdziałało i popierało każdą inicjatywę, której celem ożywić wychowawczą działalność zakładów kształcenia nauczycieli.

Z kolei wygłosił referat p. t. „Stanowisko dyrektora wobec metod nauczania“ p. Michał Sidor, dyrektor państw. semin. naucz. w Częstochowie, p. o. wiz. szkół K. O. S. K. W referacie swym zawarł następujące podstawowe myśli: Dyrektor jako dydaktyczny kierownik zakładu kształcenia nauczycieli musi umieć oceniać wartość metod nauczania, traktować je jako narzędzie pracy, a mając to ciągle na względzie, dążyć do ich udoskonalenia. Takie stanowisko dyrektora względem metod nauczania uzasadnia: a) potrzeba kierowania nauczaniem w zakładzie, b) konieczność wyposażenia wychowanków zakładu w teoretyczną i praktyczną znajomość współczesnych metod pracy nauczycielskiej, c) ustawa o stosunkach służbowych nauczycieli, która zmusza dyrektora do zajęcia zdecydowanego stanowiska

względem metod nauczania i do wyrażania tego stanowiska w ocenie pracy nauczycielskiej, wpisywanej do wykazów kwalifikacyjnych nauczycieli.

Podczas stosowania metod nauczania w praktyce należy zwrócić uwagę na racjonalny a elastyczny podział inicjatywy i odpowiedzialności między nauczycieli i ucznia. Racjonalnie regulowany podział stwarza cały szereg odcieni danej metody i rozszerza znacznie teren jej stosowalności.

Wobec nowych metod nauczania winien dyrektor zająć stanowisko pozytywne, poznać i propagować wśród członków Grona nauczycielskiego znajomość ich podstaw psychologicznych i filozoficznych. Praca ta może zrodzić w umysłach nauczycieli oryginalne pomysły realizacji, odpowiadające psychice naszej młodzieży i formom naszego życia społecznego i państwowego, zarazem uchronić od importowania gotowych wzorów zagranicznych, które przeniesione żywcem na nasz grunt najczęściej zawodzą.

Jeżeli idzie o realizację nowych metod nauczania (np. systemu daltońskiego), należy to czynić wtedy, kiedy zachodzi teoretyczne prawdopodobieństwo ich powodzenia i kiedy warunki materjalne szkoły na to pozwalają. Przy braku odpowiedniego nastawienia psychiki nauczycielstwa lub przy braku odpowiednich materjalnych warunków szkoły nie należy wprowadzać nowych metod nauczania do szkoły, lecz nauczycieli, pracujących starą metodą, dociągnąć w miarę możności do wymagań życia bieżącego.

Drugi referat na ten sam temat wygłosił dyrektor państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Białej p. Edward Türschmid.

Podstawowe myśli tego referatu były następujące: Przeżywamy obecnie okres wytężonego dążenia do zmiany całego ustroju szkolnego i metod wychowawczych. Jakkolwiek zagadnienie reformy wychowania nie może oczekiwać w Polsce z różnych przyczyn szybkiego i łatwego rozwiązania, problem reformy metod nauczania i wychowania staje się zagadnieniem, wymagającem wielkiej czujności każdego dyrektora seminarjum, ponieważ właśnie na zakładach tego typu spoczywa przedewszystkiem obowiązek wcielania w życie postępowych ideji pedagogicznych i takie zorganizowanie swego życia, by jego zasady, środki, sposoby i technika narzucały się wychowankom, kształtowały w określony sposób ich psychikę, przygotowywały całą ich istotę do przyszłego zawodu. Praca dydaktyczna dyrektora seminarjum, teoretycznie wyodrębniona z całokształtu pracy wychowawczej, idzie w dwóch kierunkach, może być rozpatrywana zarówno od strony pracy dydaktycznej nauczycieli seminarjum jak praktyki pedagogicznej uczniów. Ta dwukierunkowość daje dyrektorowi szeroką skalę porównawczą i możność uzgadniania pracy na obu tych poziomach, ale równocześnie nakłada nań obowiązek doskonałego orjentowania się w zagadnieniach metodycznych, do czego musi dążyć przy użyciu wszystkich rozporządzalnych środków.

Ponieważ metodę nauczania pod względem treści określa ideał wychowawczy, ponieważ dalej przyjmujemy za cel, względnie ideał wychowawczy „dostosowanie jednostki do otoczenia i uczynienia jej sprawniejszą do życia w imię ideału rozwoju ludzkości", ponieważ wreszcie, psychopedologja stwierdziła odrębność psychicznego i fizycznego rozwoju dziecka, można ustalić, że dobre będą ze względu na cel wychowania te metody, które liczą się z odrębnemi prawami jaźni dziecięcej, wychodzą od zainteresowań dziecka, akcentują aktywność, samodzielność i spontaniczną twórczość dziecka, rozwijając równocześnie poczucie odpowiedzialności za ewolucję i postęp ludzkiej kultury. Formy tej jednej, niezmienionej w swej

treści, metody mogą być różnorodne, a zawsze będą dobre, jeżeli będą dostosowane do warunków, tkwiących w naturze dziecka i naturze przedmiotu nauczania.

Metody ośrodków zainteresowań Dr. Decroly'ego i system daltoński mają warunki do przyjęcia się na naszym gruncie, a wprowadzenie treści ich ducha do naszej szkoły umożliwi czynne nastawienie psychiki zbiorowej w dziele współtworzenia nowych wartości narodowej kultury i potęgi państwowej. Technika nauczania jest tylko bardziej szczegółowem rozwinięciem pewnej metody czy formy nauczania, a zdobycze jej pochodzą z gruntownego uświadomienia sobie treści stosowanej metody, jak znowu t. zw. zasady nauczania nie mogą być zbiorem bezdusznych od treści metody oderwanych reguł.

Wyznaczenie po odpowiedniem przygotowaniu w szkole uczniowi pracy domowej, t. zw. zadawanie, jest w naszych warunkach konieczne. Praca domowa ucznia ma albo na celu utrwalenie wiadomości, zdobytych w szkole albo przygotowanie materjału do obserwacji, analizy, eksperymentu i t. d. Praca domowa ma jednak a) obracać się w granicach ustalonych już faktów, b) nie może przeciążać ucznia, c) musi być pod względem celu, metody i techniki należycie wyjaśniona, d) musi być wartościowa i kształcącą, e) nie może zasadzać się na rozwiązywaniu zadań tylko na podstawie teoretycznych wskazówek lecz także na znajomości praktycznego ich zastosowania.

Drugiem zadaniem dydaktycznem dyrektora jest ocenianie pracy nauczycieli i udzielanie im wskazówek. Przy ocenie pracy nauczyciela należałoby rozważyć fachową jego wiedzę, znajomość podstaw współczesnej pedagogiki i metodyki własnego przedmiotu, świadome realizowanie celów wychowawczych w nauczaniu przez wybór metody, popierającej aktywność i swobodną twórczość dziecka, formę i technikę nauczania, uzasadnioną treścią metody, tudzież przyjacielski, oparty na wspólności pracy stosunek do młodzieży. Nie należy wymagać od nauczycieli przestrzegania t. zw. stopni formalnych, ponieważ schemat ten ujmuje proces nauczania od strony logicznej i uważa za ośrodek a priori spreparowany materjał naukowy, podczas kiedy obecnie ośrodkiem nauczania jest zainteresowanie dziecka. Na miejsce więc sztucznego scalania od zewnątrz poszczególnych ogniw lekcji należy wprowadzić proces narastania lekcji koło centrum zainteresowania. Natomiast należy jeszcze brać pod uwagę przy ocenie pracy nauczyciela jego punktualność, sumienność i obowiązkowość.

Dyrektor ma obowiązek robienia nauczycielom uwag metodycznych. Konieczność ta odpada w wypadku, gdy idzie o nauczyciela starszego, którego praca zakrzepła tak dalece w rutynie, że o jakiejkolwiek zmianie nie może być już mowy. Szczególną opieką winien dyrektor otoczyć nauczycieli młodych i udzielać im wskazówek metodycznych w formie przyjacielskiej, życzliwej rozmowy; kategoryczne narzucanie własnego sądu nie prowadzi nigdy do celu. Dyrektor musi się starać koniecznie o to, by przekonać nauczyciela o słuszności swego odmiennego stanowiska.

W dyskusji nad obu referatami wzięli udział pp. Lewandowska, Dr Ziemnowicz, obaj referenci, Wroncka, Dąbkowski, Mazur, Zięba, ks. Chrząszcz, Zakrzewska, Łotecki, Kowarz, Dr Rowid, Burdzina, ks. Kwolek, Pelikan i Niweliński.

Podkreślono konieczność teoretycznego i praktycznego poznania nowych metod nauczania. Do tego prowadzi studjowanie dzieł pedagogicznych,

zachęcanie do próbnych lekcyj i dyskusja nad nowemi metodami; domagano się zorganizowania szkół doświadczalnych, próbujących nowych metod nauczania i udostępniania ich zwiedzania przez dyrektorów i nauczycieli. Oświadczono się przeciw gwałtownemu wprowadzaniu do szkół naszych systemu daltońskiego ze względu na brak literatury pomocniczej, środków laboratoryjnych i krótkotrwałość dotychczasowych prób aklimatyzacji na naszym gruncie.

Zwrócono uwagę na to, że wpisywanie ocen przez dyrektora do wykazów kwalifikacyjnych nauczycieli psuje dobry stosunek dyrektora do nauczycieli, zastanawiano się, czy nie byłoby właściwszą rzeczą złożenie tego obowiązku na wizytatora, ze względu jednak na to, że obowiązek ten nakłada na dyrektora ustawa, wszelkie zmiany uznano narazie za niemożliwe, a jeden z mowców wyraził opinję, że przy życzliwym, przyjacielskim stosunku dyrektora do nauczycieli ten przepis ustawy nie musi mącić harmonji zwłaszcza, jeżeli dyrektor ustala ocenę wspólnie z nauczycielem.

Stwierdzono, że ideał dyrektora, nauczyciela i szkoły, nakreślony przez dyr. Türschmida, jest trudny do zrealizowania z powodu niedokształcenia nauczycieli, braku zapału do pracy, braku współdziałania domu ze szkołą, nieodpowiedniego środowiska, z którego przeważnie pochodzi młodzież seminarjów nauczycielskich, zbyt obszernego programu, nieumiejętności uczenia się u młodzieży.

Podnoszono ogromną wartość dla zakładu dobrego, żywego, pełnego inicjatywy dyrektora i konieczność utrzymywania głęboko taktownego i życzliwego stosunku d y r e k t o r a do n a u c z y c i e l s t w a.

Dnia 22 marca o godzinie 4 min. 15 po południu zagaił posiedzenie Wiz. Bryda, podkreślając istotę i znaczenie pracy wychowawczej w szkole nietylko dla kształcenia osobowości uczniów, lecz także dla wzmacniania podstaw państwa polskiego.

Wyczerpujący referat p. t. „Praca wychowawcza w seminarjum nauczycielskiem“ wygłosił dyrektor miejskiego sem. naucz. męskiego w Dąbrowie Górniczej p. A n t o n i Z i ę b a. Tok myśli referatu przedstawiał się jak następuje:

Wszelką pracą wychowawczą w szkole musi kierować wielki, naczelny ideał wychowawczy, którym jest „Polska, jej honor, szczęście i potęga“. Miłość ojczyzny nie może być bierna, lecz musi być aktywna i twórcza. Nowy typ nauczyciela, który wyjdzie z naszych seminarjów nauczycielskich, musi posiadać prócz wiedzy i inteligencji aktywne umiłowanie człowieka, ideowość i bezinteresowność, zdrowy optymizm i pogodę ducha, takt i opanowanie, energję, dzielność, tężyznę duchową, zaradność życiową, inicjatywę i zdrowie fizyczne.

Do stworzenia typu takiego nauczyciela musimy dążyć przez odpowiednio postawione wychowanie fizyczne, estetyczne, moralne, społeczne i państwowe.

W y c h o w a n i e f i z y c z n e można realizować przez zorganizowanie dożywiania młodzieży w postaci wydawania drugich śniadań, staranne i konsekwentne wietrzenie budynku szkolnego tudzież prowadzenie ile możności lekcyj na świeżem powietrzu, organizowanie obowiązkowej możliwie częstej kąpieli uczniów, uprawianie zdrowych sportów, organizowanie wycieczek, kolonij i obozów letnich. Wychowanie fizyczne nie jest wyłącznie rzeczą nauczyciela wychowania fizycznego i lekarza szkolnego, lecz wszystkich

nauczycieli. Cele ogólnowychowawcze muszą przeniknąć i tę gałąź wychowania. To też kolonje i obozy letnie powinny być czynnikiem wybitnie wychowawczym w najszerszem tego słowa znaczeniu, ze sportów należy wyłączyć wszystko, co brutalne, hufiec szkolny należy przepoić ideowością i rycerskością.

W zakresie wychowania estetycznego należy położyć duży nacisk na umuzykalnienie młodzieży, pozatem nauczyciele wszystkich innych przedmiotów powinni wykorzystywać każdą sposobność, która nadaje się do podniesienia poziomu estetycznego. Wychowanie estetyczne należy oprzeć przedewszystkiem na rodzimych i swojskich pierwiastkach i zainteresować młodzież ludową twórczością artystyczną.

Najważniejszym czynnikiem wychowania moralnego jest przykład pod względem estetycznym bezwzględnie nieskazitelnego nauczyciela. Oschłe moralizowanie niema wartości wychowawczej, wszelkie pogadanki o charakterze wychowawczo-moralnym muszą płynąć z głębi przekonania i powinny wynikać z okoliczności życia. Oplątywanie szkoły siecią nakazów, zakazów i regulaminów nie posiada również żadnej wartości wychowawczej. Kierunkowemi w wychowaniu muszą być rozbudzone przez nauczycieli szlachetne dążności i instynkty uczniów. Stosunek szkoły do błądzących uczniów powinien być stosunkiem lekarza do chorego. Należy dążyć do tego, aby młodzież nasza samodzielnie i świadomie pracowała nad kształceniem swych charakterów i charakterów swych kolegów. Należy wyzyskać wpływ moralny najpotężniejszych i najczystszych duchów Polski i ludzkości, działających przez sztukę i literaturę i swe pełne poświęcenia życie.

Celem wychowania nauczyciela uspołecznionego, zdolnego do wytrwałego konsekwentnego organizowania życia społecznego i bezinteresownej pracy dla dobra ogółu szkoła musi stworzyć warunki, wdrażające do życia społecznego i pracy dla bliźnich. Najważniejszym środkiem, zmierzającym do tego celu, jest przetworzenie każdej klasy szkolnej w grupę społeczną. Zarówno samorząd klasowy jak ogólnoszkolny musi pozostawać pod opieką wytrawnego, uspołecznionego i wierzącego w wartość tego środka wychowawcy; samorząd pozostawiony bez należytej opieki może wydać niepożądane, szkodliwe skutki. Nadmiar Kółek i organizacyj uczniowskich może także stać się czynnikiem demoralizującym.

Ze względu na młodość naszego organizmu państwowego, należy położyć ogromny nacisk na wychowanie państwowe przez a) należyte wyzyskanie w tym kierunku nauki historji i nauki o Polsce współczesnej, b) uroczyste ale nie bezduszne organizowanie obchodów narodowych i świąt państwowych, c) sumowanie z uczniami twórczych wysiłków i pracy już wykonanej przez naród i jednostki najbardziej twórcze w ciągu ubiegłego dziesięciolecia, d) wycieczki do pomników chwały minionej i do pomników dzisiejszego twórczego wysiłku państwowego (Gdynia, Chorzów itd.).

Aby móc rozpocząć pełne, powszechne realizowanie wymienionych wyżej postulatów wychowawczych, należałoby spełnić następujące warunki:

a) dążyć wszędzie do zadzierzgnięcia silnych węzłów zaufania między domem a szkołą,
b) opracować program wychowania, indywidualny dla każdego zakładu,
c) organizować zjazdy wychowawców,

d) dokonywać selekcji młodzieży, wstępującej do seminarjum, pod kątem widzenia wartości charakteru,
e) dokonywać selekcji nauczycieli seminarjów pod tym samym kątem widzenia.

Dyrektora seminarjum nic nie może zwolnić od ciągłego czuwania nad całokształtem pracy wychowawczej w powierzonej mu szkole.

Korreferat na ten sam temat wygłosił dyrektor państw. sem. naucz. męsk. w Solcu nad Wisłą p. Zygmunt Łotecki. W referacie tym przedstawił prelegent trudności w realizowaniu ideałów wychowawczych w obecnych warunkach rzeczywistości szkolnej, a nadto przedstawił postulaty wychowawcze na terenie licznego internatu szkolnego.

W dyskusji nad obu referatami wzięli udział: pp. Lewandowska, Bryda, obaj referenci, Pachoński, Mazur, Sidor, Winkowski, Zakrzewska, Wroncka, Ptaszyk, Babka, Zagrodzki, ks. Chrząszcz. W dyskusji wyłoniła się kwestja podatności wychowawczej uczniów seminarjum i przeważało zdanie, że rzemieślniczo-robotniczy element w naszych szkołach jest zasadniczo materjałem dodatnim.

Niezależnie od tego stwierdzono, że oświecanie środowisk, z których młodzież pochodzi, zakładanie ośrodków oświatowych po wsiach i ciągły kontakt z rodzicami uczniów ma dla oddziaływania wychowawczego szkoły ogromne znaczenie. Ze względu na to, że absolwentów i absolwentki seminarjów czeka niejednokrotnie w pracy szkolnej szczególnie we wschodnich, kresowych województwach Rzeczypospolitej bardzo twarda dola, wypowiedział się jeden z mowców za tem, by, wszczepiając w młodzież wysoką kulturę moralną i umiłowanie ideału, nie taić przed nią, z jakiemi warunkami życia może się spotkać. Wszyscy mowcy uznali tezy referatu p. Zięby za przekonywujące, a przedstawiciel Kuratorjum oświadczył, że solidaryzuje się bez zastrzeżeń z poglądami, wypowiedzianemi w referacie.

Trzecie posiedzenie zjazdu rozpoczęło się dnia 23 marca o godz. 9 min. 30 pod przewodnictwem Wiz. Bzowskiego. Przed porządkiem dziennym poinformowała zebranych p. Lewandowska o planach Ministerstwa WR. i OP. dokształcania nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich.

Następnie wygłosił dyrektor państw. semin. naucz. męsk. w Krakowie p. Dr. Antoni Mikulski referat p. t. „Praktyka nauczycielska uczniów seminarjum nauczycielskiego". Treść referatu skupiają niżej wyszczególnione tezy:

I.

Nieodzownemi warunkami należytego przygotowania praktycznego kandydatów w semin. naucz. są: 1) odpowiednio wytworzona atmosfera wychowawcza, 2) odpowiedni dobór stałych wychowawców — nauczycieli w seminarjum i szkole ćwiczeń, uważających swą pracę w seminarjum jako posłannictwo, 3) należyta organizacja seminarjum pod względem zewnętrznym i wychowawczym, 4) własna szkoła ćwiczeń, urządzona jako odrębny choć inkorporatywny organizm szkolny.

II.

Praktyczne przygotowanie kandydatów naucz. polega na równomiernem uwzględnieniu potrzeb wychowania i nauczania i obejmuje: 1) dyżury uczniów IV-kursu od II-półrocza i uczniów V kursu przez I-półrocze, pojęte jako początki pracy wychowawczej, a nie jako wyręczanie nauczycieli szkoły

ćwiczeń, 2) robienie pisemnych obserwacyj w czasie dyżurów i zużytkowanie ich na lekcjach psychologji i w praktyce wychowawczej, 3) hospitacje uczniów IV-kursu od I-półrocza a częściowo i uczniów V kursu, 4) lekcje próbne, wyjątkowo uczniów V kursu w czasie od września pod koniec marca — przyczem z 4 lekcyj winna jedna być t. zw. okazowa, a trzy t. zw. grupowemi, każda jednak w pełnym wymiarze 45—50 minut. Dopuszczalne winno być hospitowanie lekcyj po nieudanych próbnych lekcjach, 5) t. zw. dni próbne po jednym dla każdego kandydata, 6) lekcje w szkołach z nauką podzielną w miarę możności przez jak największą liczbę kandydatów, 7) poznanie uczniów IV i V-kursu z pomocami szkolnemi, podręcznikami a zwłaszcza z elementarzem, nadto z elementami administracji przynajmniej w zakresie klasy, 8) poznanie uczniów z zasadami organizacji szkolnictwa i ustawami szkolnemi na osobnych godzinach.

III.

Dla urzeczywistnienia tego programu praktycznego przygotowania należałoby: 1) poczynić pewne modyfikacje i przesunięcia w programie nauk pedagogicznych, 2) poczynić zmiany w podziale czasu pracy na V-kursie w myśl wywodów referatu, 3) wprowadzić w ostatnich miesiącach V-kursu (kwiecień—maj) osobne godziny wykładu z zakresu organizacji szkolnictwa i ustawodawstwa szkolnego, a nadto kursy instrukcyjne w zakresie pracy społeczno-oświatowej.

IV.

1) Pełna 7-klasowa szkoła ćwiczeń nie jest koniecznym warunkiem należytego przygotowania praktycznego seminarzystów. Wystarczy do tego celu szkoła 4-klasowa.

2) Przeciążanie nauczycieli szkoły ćwiczeń godzinami do maksymalnego ustawowego wymiaru — uważać należy w związku z praktycznem przygotowaniem seminarzystów za szkodliwe.

Korreferentem tego samego tematu był dyrektor pryw. semin naucz. żensk. im. Fr. Preisendanza w Krakowie p. Franciszek Smereczyński. Referent wskazał na potrzebę odpowiedniego doboru kandydatów do zawodu nauczycielskiego, wyrażając przekonanie, że najlepszym sposobem kształcenia nauczycieli szkół powszechnych byłyby dwuletnie pedagogja po ukończeniu szkoły średniej ogólnokształcącej. W seminarjach obecnych jest zdaniem referenta za dużo teorji pedagogicznej, a za mało praktyki, to też bardzo często obsolwenci ich szermują pseudonaukowemi frazesami, nie rozumiejąc związku teoryj naukowych z praktyką w zastosowaniu do życia szkolnego. By temu zapobiec, należy: a) ograniczyć wymagania teoretyczne zwłaszcza w zakresie historji wychowania, b) powiększyć ilość czasu, przeznaczonego na omawianie samodzielnych obserwacyj kandydatów nad dziećmi, c) ostatni miesiąc przed egzaminem dojrzałości przeznaczyć wyłącznie na praktykę nauczycielską jak lekcje całodniowe, zwiedzanie innych szkół w powiecie zwłaszcza wiejskich i takich, w których się stosuje odmienne metody nauczania, a także szkół specjalnych.

Ze względu na różne trudności, napotykane przy odbywaniu praktyki nauczycielskiej w obcych szkołach powszechnych, należy dążyć do tego, by każde seminarjum miało własną szkołę ćwiczeń. Powinna to być pełna szkoła siedmioklasowa, posiadająca bardzo starannie dobrane grono nauczy-

cielskie, tylko bowiem najściślejsza współpraca nauczyciela przedmiotów pedagogicznych i nauczycieli szkoły ćwiczeń może przynieść należyte wyniki w dziele przysposobienia dobrych nauczycieli.

W wyczerpującej dyskusji, w której wzięli udział pp. Lewandowska, Bzowski, Michalski, Mazur, ks. Chrząszcz, Dr Mikulski, Łotecki, Dr Hrabyk, Wroncka, Zagrodzki, Dr Rowid, Zięba, Pelikan, Niweliński, Zakrzewska, ustalono następujące poglądy:

Jakkolwiek pożądaną formą kształcenia nauczycieli są dwuletnie pedagogja, seminarja nauczycielskie będą długo jeszcze istniały i wychowywały nauczycieli, należy więc dbać o podnoszenie poziomu szkół tego typu.

Należałoby położyć na praktykę pedagogiczną większy nacisk, niż to się dzieje obecnie, jednak nie zaniedbując pogłębiania rozumienia psychologicznych i filozoficznych podstaw wychowania.

Wszystkie seminarja nauczycielskie powinny dążyć do stworzenia własnych szkół ćwiczeń jako normalnego warsztatu pracy praktyki pedagogicznej.

Jednogodzinne jednostki lekcyjne, które dzieli się w niektórych zakładach między dwóch uczniów, należy potępić, jako twory sztuczne, krępujące nadmiernie swobodę obu kandydatów, przeprowadzających lekcję.

Organizowanie całodziennej a nawet całotygodniowej praktyki dla uczniów jest wskazane i celowe.

Współpraca wszystkich nauczycieli seminarjów w praktyce pedagogicznej uczniów seminarjum jest bardzo wskazana i pożyteczna.

Ścisły kontakt między dyrektorem seminarjum a Inspektorem Szkolnym może wpłynąć dodatnio na racjonalne postawienie praktyki; aby ten kontakt ułatwić także dyrektorom prywatnych seminarjów, należałoby w braku dyrektorów państwowych seminarjów mianować dyrektorów prywatnych seminarjów nauczycielskich członkami Rad Szkolnych Powiatowych.

Ścisły kontakt szkoły z jej absolwentami, informowanie się o trudnościach, jakie mają w swej pracy do pokonania, może się przyczynić do ewentualnej reorganizacji praktyki pedagogicznej.

Pożądaną jest rzeczą zaznajomienie opuszczających szkołę uczniów seminarjum z otoczeniem, w jakiem wypadnie im pracować i zaznajomienie ich z elementami administracji szkolnej.

Na czwartem posiedzeniu, które zaczęło się dnia 23 marca o godz. 4 min. 15 popołudniu odczytał p. Aleksander Niweliński, dyrektor pryw. semin. naucz. żeńsk. w Starym Sączu, referat chorego p. Kazimierza Płaczka, dyrektora państw. sem. naucz. męsk. w Starym Sączu, p. t. „Działalność dyrektora seminarjum jako administratora". Najważniejsze postulaty, wysunięte przez referenta tyczyły się ustanowienia stanowisk sekretarzy we wszystkich seminarjach, wydania jasnej i zrozumiałej nawet dla niefachowca instrukcji rachunkowo kasowej tudzież scentralizowania zakupów w Kuratorjum. W dyskusji podnieśli nadto dyrektorzy wielkie trudności, z jakiemi muszą walczyć przy ściąganiu funduszu gier i zabaw tudzież pomocy naukowych i domagali się większej swobody w dysponowaniu tym funduszem.

P. Lewandowska i p. Dr Ziemnowicz udzielili w tych kwestjach wyczerpujących informacyj, zaznaczając, że załatwienie wielu, poruszonych w referacie spraw nie należy do kompetencji nietylko Kuratorjum ale nawet Ministerstwa WR. i OP. i obiecując, że wszystkie postulaty zostaną

przez Kuratorjum ujęte w referat i przesłane do Ministerstwa WR. i OP. celem uzgodnienia z Ministerstwem Skarbu.

Po wyczerpaniu porządku dziennego zamknął Dr Ziemnowicz posiedzenie i Zjazd.

80.

Ruch służbowy.

Kuratorjum.

Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego dopuścił p. Eugenjusza Sochackiego, pracownika kontraktowego, z dniem 1 kwietnia 1929 r. do służby przygotowawczej rachunkowo-kasowej II kategorji.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

Ministerstwo WR. i OP. przydzieliło na podstawie ostatniego ustępu art. 58 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 462) p. Olgę Chmielowcową, nauczycielkę gimnazjum państwowego im. H. Kołłątaja w Pińczowie, do gimnazjum państwowego im. A. Asnyka w Białej, z ważnością od dnia 1 stycznia 1929 r. na czas potrzeby.

p. Jana Książka, prof. gimnazjum państwowego im. M. Kromera w Gorlicach, do gimnazjum państwowego w Zakopanem na czas od dnia 1 lutego do dnia 31 sierpnia 1929 r.

Szkolnictwo zawodowe.

Kurator O. S. zwolnił p. Henryka Wójcika, etatowego palacza państw. szkoły zawodowej żeńskiej w Krakowie, na podstawie art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej (Dz. Ust. R. P. Nr. 21 poz. 164) z dniem 31 marca 1929 r. ze służby państwowej.

Szkolnictwo powszechne.

Kurator O. S. przeniósł na zasadzie art. 58 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli z dniem 1 kwietnia 1929 r. z urzędu p. Zofję Gołkowską, st. naucz. szk. powsz. im. H. Sienkiewicza w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę nauczycielki do 7-kl. szk. powsz. żeńskiej im. J. Słowackiego w Tarnowie.

p. Jadwigę Herzižankę, st. naucz. szk. powsz. im. Konarskiego w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 5-kl. szk. powsz. żeńskiej im. Kl. z Tańskich Hofmanowej w Tarnowie.

p. Eleonorę Liszczykównę, st. naucz. szk. powsz. im. M. Konopnickiej w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szkoły powsz. żeńskiej im. J. Słowackiego w Tarnowie.

p. Janinę Stapfównę, st. naucz. szk. powsz. im. Czackiego w Tarno-

wie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 5-kl. szk. powsz. żeńskiej im. Kl. z Tańskich Hofmanowej w Tarnowie.

p. Zofję Wąsowiczównę, st. naucz. szk. powsz. im. M. Konopnickiej w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szkoły powsz. żeńskiej im. Kr. Jadwigi w Tarnowie.

p. Marję Witekównę, st. naucz. szk. powsz. im. H. Sienkiewicza w Tarno wie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. męskiej im. St. Staszica w Tarnowie.

p. Helenę Wójcikównę, st. naucz. szkoły powsz. im. M. Konopnickiej w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szkoły powsz. męskiej im. St. Staszica w Tarnowie.

Kurator O. S. przeniósł na zasadzie art. 58 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli z dniem 1 kwietnia 1929 r. na własną prośbę p. Martę Borkiewiczównę, st. naucz. szk. powsz. w Pilczycy, gm. Pjanowie, pow. koneckim, na posadę naucz. do 3-kl. szk. powsz. w Jastrzębiu, gm. Rogowie, pow. radomskim.

p. Władysławę Grylównę, st. naucz. szk. powsz. im. J. Słowackiego w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. żeńskiej im. Kr. Jadwigi w Tarnowie.

p. Juljana Guzina, st. naucz. szk. powsz. w Głowaczowie, gm. Marjampolu, pow. kozienickim, na posadę naucz. do 6-kl. szk. powsz. w Sieciechowie, pow. kozienickim.

p. Alojzego Imielskiego, st. naucz. szk. powsz. w Komorowicach, pow. bialskim, na posadę naucz. do 3-kl. szk. powsz. w Bystrej, pow. bialskim.

p. Jarosławę Lewicką, st. naucz. szk. powsz. w Kolonji Ossie, pow. opoczyńskim, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. w Odrzywole, gminie Ossie, pow. opoczyńskim.

p. Marję Łazarską, st. naucz. szk. powsz. im. Konarskiego w Tarnowie, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. żeń. im. J. Słowackiego w Tarnowie.

p. Helenę Nizińską, st. naucz. szk. powsz. w Bystrej, pow. bialskim, na posadę naucz. do 6-kl. szkoły powsz. w Komorowicach, pow. bialskim.

p. Marję Podoluchową, st. naucz. szk. powsz. w Olszowie, gm. Jankowie, pow. opoczyńskim, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. w Przysusze, pow. opoczyńskim.

p. Annę Wrześniowską, st. naucz. szkoły powsz. im. Sienkiewicza w Tarnowie, pow. tarnowskim, na posadę naucz. do 7-kl. szk. powsz. żeńskiej im. Kr. Jadwigi w Tarnowie.

Kurator O. S. przeniósł na zasadzie art. 58 ustawy z dnia 1-go lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli z dniem 16/4 1929 r. na własną prośbę p. Stanisławę Paździorową, st. naucz. szk. powsz. w Prokocimiu, pow. krakowskim, na posadę naucz. do 6-kl. szk. powsz. w Inwałdzie, pow. wadowickim.

81.

Konkursy

z terminem czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego Nru Dziennika Urzędowego.

Rada Szkolna Powiatowa w Limanowej ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia posady kierownika szkoły 2-kl. powszechnej w Stroniu.

Budynek szkolny własny o dwóch salach naukowych i z mieszkaniem dla kierownika szkoły, składającem się z 2 pokoi i kuchni, gruntu 58 ar. 38 m².

Podania należycie udokumentowane należy wnosić do Rady Szkolnej Powiatowej w Limanowej.

Rada Szkolna Powiatowa w Wieliczce ogłasza konkurs celem stałego obsadzenia następujących posad kierowników szkół:

a) 2-kl. szkoły powszechnej w Nowej Wsi (mieszkanie służbowe złożone z 2 pokoi i kuchni, pola 55 a.).

b) 2-kl. szkoły w Podstolicach (mieszkanie służbowe złożone z jednego pokoju i kuchni, pola 28 a.).

c) 2-kl szkoły w Zagórzanach (mieszkanie służbowe złożone z jednego pokoju i kuchni, pola 28 a.).

Podania, o każdą posadę osobno, należy wnosić drogą służbową do Rady Szkolnej Powiatowej w Wieliczce.

82.

Zakaz przyjmowania ucznia.

Władysława Trzaski, b. ucznia kl. VII. gimnazjum koedukacyjnego w Staszowie, nie należy przyjmować do żadnej szkoły średniej ogólnokształcącej, zawodowej lub seminarjum nauczycielskiego na terenie Województwa Krakowskiego i Kieleckiego.

83.

Ogłoszenia.

Książki nadesłane.

Nakładem Zakładów Wydawniczych M. Arct. S. A. w Warszawie wyszły ostatnio książki p. t.

Arnolda, Pohoskiej — Polska w rozwoju.

Manfreda Kridla — Literatura Polska XIX w. cz. IV. (podręcznik dla szkół średnich).

Tematy maturalne.

Drukarnia „Szkolnicy“ w Krakowie, ul. Grzegórzecka 32, pod zarządem Władysława Jarosza.